

CZU: 336.713:336.77(478)

[https://doi.org/10.59295/sum2\(11\)2023_10](https://doi.org/10.59295/sum2(11)2023_10)

TENDINȚELE ACTUALE ALE CREDITĂRII BANCARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

*Marina IOVU-CARAUȘ, Victoria LISNIC,**Colegiul Național de Comerț al Academiei de Studii Economice din Moldova*

Creditarea bancară reprezintă forma de bază a activității de creditare în Republica Moldova, precum și nucleul sistemului național de creditare. Aceasta are funcția importantă de a contribui la funcționarea normală a sistemului financiar și de a contribui la dezvoltarea economică a țării. Scopul de bază al cercetării efectuate a fost determinarea tendințelor de bază ale evoluției creditării bancare în Republica Moldova, precum și evidențierea transformărilor calitative ale acesteia. Pentru aceasta, au fost examinate rapoartele financiare oficiale în domeniul abordat, precum și informațiile aferente publicate în sursele deschise de informare. Cercetările efectuate au demonstrat o anumită expansiune continuă a activității de creditare a băncilor locale.

La fel, pe parcursul ultimilor ani a avut loc o anumită transformare calitativă a acesteia prin explorarea unor segmente și nișe distincte ale pieței, aplicarea tehnologiilor digitale avansate, precum și adaptarea continuă la condițiile mobile ale pieței financiare naționale. Băncile comerciale de top pot fi considerate drept principalii promotori ai dezvoltării creditării bancare. Crizele de suprazesistență și de pandemie, precum și măsurile anticriză întreprinse de instituțiile publice abilitate, reprezintă factori de stimulare a procesului inovativ pe piața creditului bancar. Acest articol vine să prezinte o imagine complexă a creditării bancare în dinamica ultimului deceniu.

Cuvinte-cheie: bancă, sistem bancar, creditare bancară, produs de creditare.

CURRENT TRENDS IN BANK LENDING IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Bank lending represents the basic form of lending activity in the Republic of Moldova, as well as the core of the national lending system. It has the important function of contributing to the normal functioning of the financial system and contributing to the economic development of the country. The basic purpose of the conducted research was to determine the basic trends of the evolution of bank lending in the Republic of Moldova, as well as to highlight its qualitative transformation. For this, the official financial reports in the addressed field were examined, as well as the related information published in open sources of information. The carried out research demonstrated a certain continuous expansion of the lending activity of local banks.

In the same way, during the last years there has been a certain qualitative transformation of it through the exploration of separate segments and niches of the market, the application of advanced digital technologies, as well as the continuous adaptation to the mobile conditions of the domestic financial market. The top commercial banks can be considered as the main promoters of the development of bank lending. The over-liquidity and pandemic crises, as well as the anti-crisis measures undertaken by the authorized public institutions, are the stimulating factors of the innovative process on the bank credit market. This article comes to present a complex picture of bank lending in the dynamics of the last decade.

Keywords: bank, banking system, bank lending, lending product.

Introducere

Creditarea reprezintă unul din produsele de bază ale băncilor comerciale. În același timp, activitatea de creditare condiționează formarea funcțională a sistemului de creditare a țării menit să asigure, la rândul său, eficiența sistemului financiar și să contribuie la dezvoltarea economică la nivel național.

În acest context, autorii C. Nichitcin și I. Cazac afirmă: „Datorită potențialului financiar foarte mare instituțiile bancare sunt cei mai importanți participanți pe piața de capital, creând astfel capitalul de cerere și ulterior participând la colectarea și lansarea capitalului. Băncile sunt privite ca furnizori de resurse pentru realizarea transformărilor calitative în economie, deoarece anume sectorul bancar ocupă o poziție înaltă în creditarea persoanelor fizice și juridice” [2].

Acordarea creditelor de către băncile comerciale ocupă cea mai semnificativă pondere în cadrul plasamentelor bancare și poate influența în mare măsură creșterea economică în țară, astfel băncile fiind considerate promotorul principal al acestei creșteri. Scopul de bază a prezentei cercetări constă în determinarea tendințelor cantitative și calitative ale activității de creditare a băncilor comerciale autohtone. Pentru aceasta au fost analizate rapoartele respective ale Băncii Naționale a Moldovei și alte surse informaționale deschise din Internet.

În rezultat, a fost conturat un tablou complex al domeniului de studiu din Republica Moldova, al cărui aspecte de bază sunt prezentate în prezentul articol.

Materiale și metode

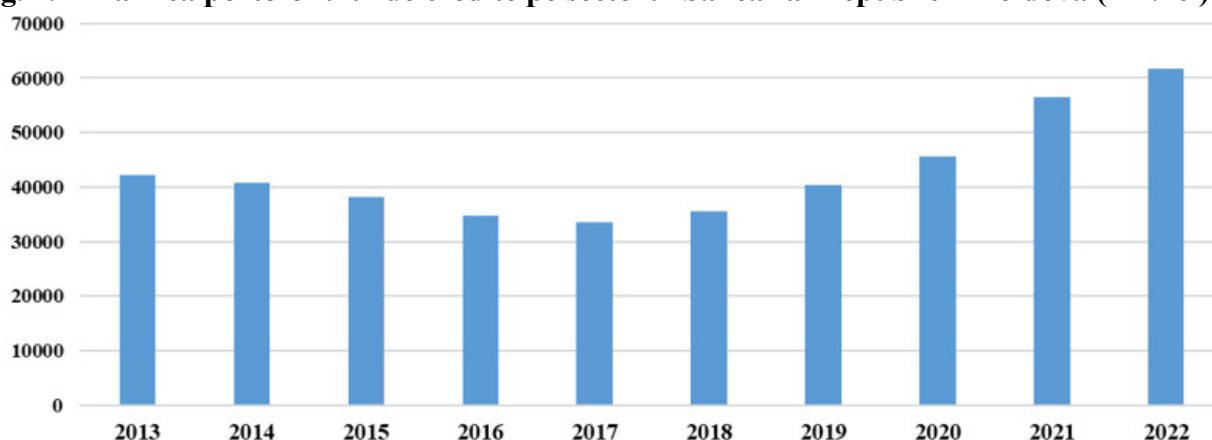
Cercetarea a fost efectuată cu suportul bazei de date multidimensionale create în temeiul rapoartelor Băncii Naționale a Moldovei. La fel, au fost examinate opiniile unor experți în domeniul abordat.

Rezultatele obținute și discuții

Experții Angela Șestacovscaia și Maria Strechi au expus următoarea viziune: „Acordarea creditelor de către băncile comerciale ocupă cea mai semnificativă pondere în cadrul plasamentelor bancare și poate influența în mare măsură creșterea economică în țară, astfel băncile fiind considerate promotorul principal al acestei creșteri” [8].

La 31.12.2022 portofoliul de credite a R. Moldova a constituit 44,7% din totalul activelor [5], iar dinamica acestuia este prezentată în Figura 1.

Fig. 1. Dinamica portofoliului de credite pe sectorul bancar al Republicii Moldova (mil. lei).

Sursa: [6].

În perioada anilor 2017-2022 portofoliul de credite al băncilor comerciale autohtone a format un trend ascendent de la 33473,3 mil. lei până la 61627,2 milioane lei, astfel, fiind înscrisă o creștere de 28153,9 milioane lei sau 84,1%.

Distribuirea portofoliului total de credite pe băncile comerciale din sistemul bancar din R. Moldova la sfârșitul anului 2022 este prezentată în Figura 2.

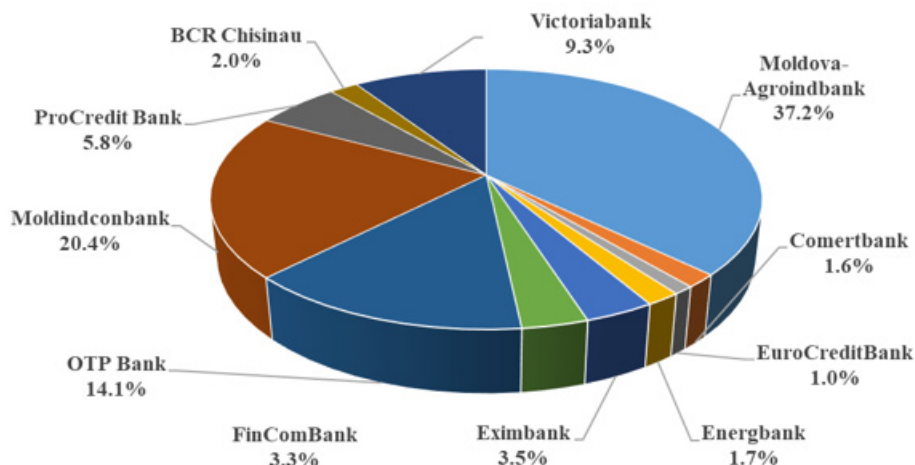
La data de 31.12. 2022 în R. Moldova au activat 11 bănci comerciale. Lideri în domeniul creditării pot fi considerați următoarele bănci comerciale: Moldova-Agroindbank - cu o pondere de 37,2% în portofoliul total de credite, după care urmează Moldindconbank (20,4%), OTP Bank (14,1%) și Victoriabank (9,3%).

Structura portofoliului de credite al băncilor comerciale autohtone este prezentată în Figurile 3 și 4.

Creditele acordate persoanelor juridice la sfârșitul anului 2022 au constituit 38375,9 mil lei, fiind în creștere cu 4866,9 mil.lei sau 14,5% față de anul precedent, iar ponderea lor a crescut cu 2,8 p.p., constituind 62,3%. Creditele persoanele fizice au sporit pe parcursul anul 2022 cu 401,1 mil. lei (sau cu 1,8%), constituind 23251,3 mil. lei, iar ponderea lor a fost de 37,7%, reducându-se cu 2,8 p.p.

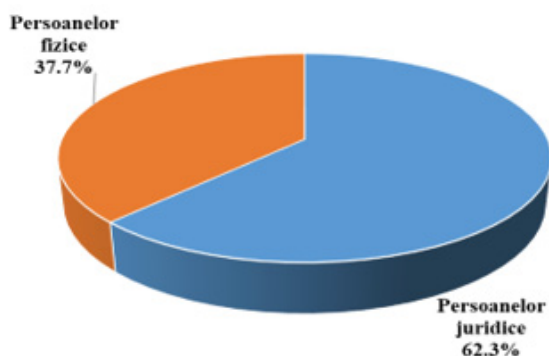
Circa 69,5% din creditele bancare au fost acordate în lei moldovenești, 23,9% - în Euro, iar 6,6% - în Dolari SUA.

Fig. 2. Structura portofoliului de credite pe sectorul bancar.

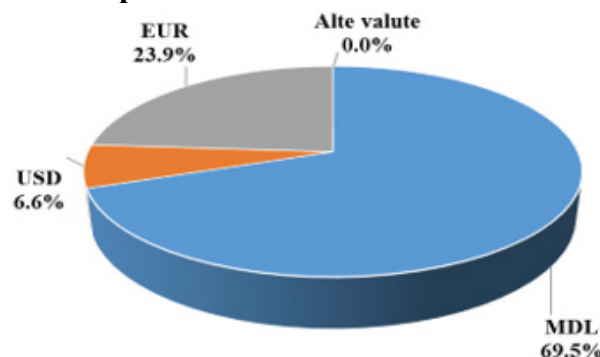
Sursa: [6].

Fig. 3. Structura portofoliului de credite al băncilor comerciale ale Republicii Moldova în diviziune pe categoriile de debitori.

Sursa: [6].

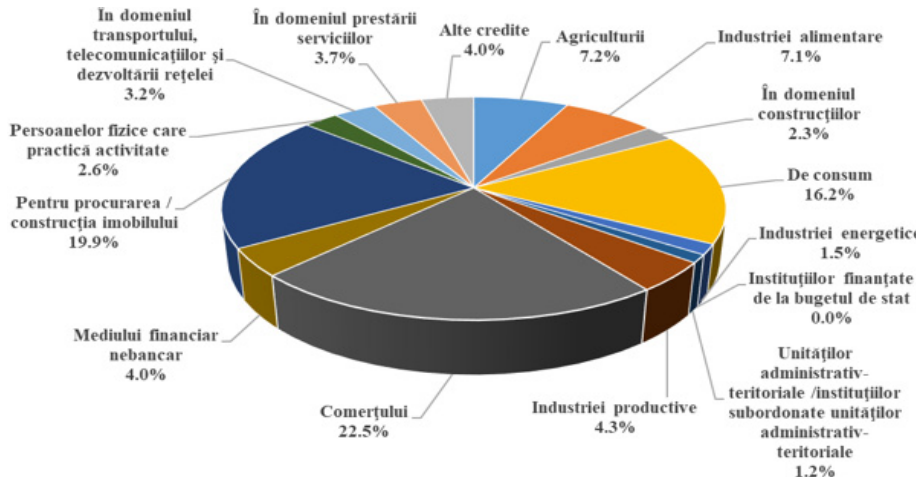
Fig. 4. Structura portofoliului de credite al băncilor comerciale ale Republicii Moldova în diviziune pe monede.

Sursa: [7].

Modificările ramurale a structurii portofoliului de credite al băncilor comerciale din R. Moldova sunt prezentate în Figura 5.

Fig. 5. Structura portofoliului de credite al sistemului bancar din Republica Moldova în diviziune pe ramuri.

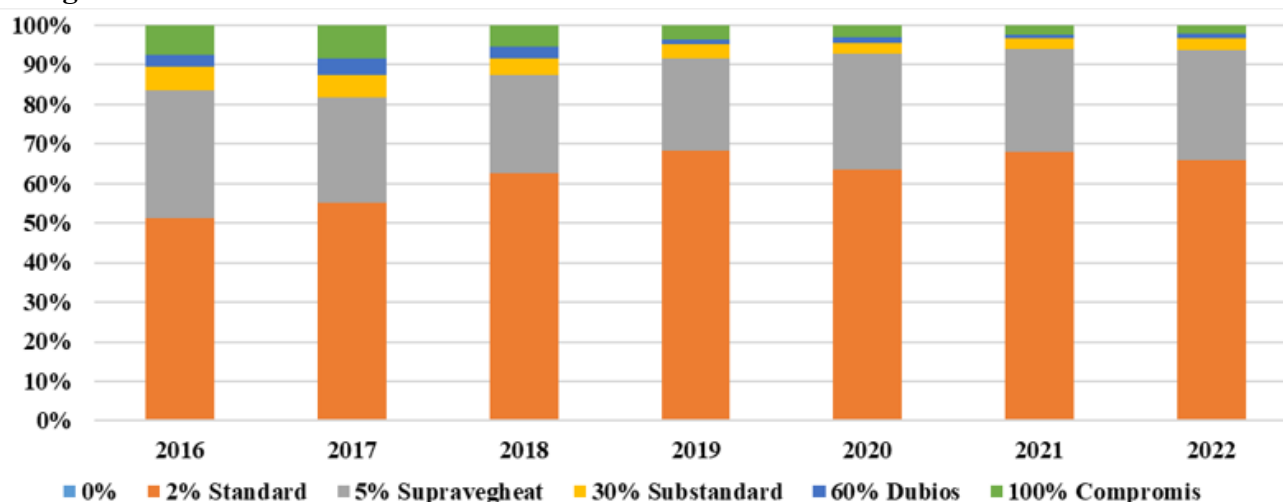

Sursa: [1]

În anul 2022 ponderea cea mai mare (22,5%) în portofoliul băncilor a fost deținută de creditele acordate comerțului. După acestea urmează creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului (19,9%), creditele de consum (16,2%), creditele acordate agriculturii (7,2%), creditele acordate industriei alimentare (7,1%).

Schimbările pozitive esențiale au avut loc în structura calitativă a portofoliului de credite al băncilor comerciale din Republica Moldova (Figura 6).

Fig. 6. Dinamica portofoliului de credite al sistemului bancar din Republica Moldova în diviziune pe categorii de clasificare.

Sursa: [1].

Volumul creditelor din categoria „Standard” s-a mărit în perioada anilor 2016-2022 cu 22565,9 mil. lei (sau cu 128,1%), constituind 40185,5 mil. lei. Iar ponderea lor a fost de 65,2%.

Creditele din categoria „Supraveheat” s-au majorat în perioada respectivă cu 5870,8 mil. lei (sau cu 52,0%), constituind 17167,1 mil. lei, iar ponderea lor a fost de 27,9%.

În același timp au fost înregistrate diminuări pentru următoarele categorii de credite: „Substandard” - cu 208,5 mil. lei sau cu 10,0%; „Dubios” - cu 172,8 mil. lei sau cu 17,3%; „Compromis” - cu 1350,9 mil. lei sau cu 51,5%.

Pe parcursul perioadei de referință, ponderea creditelor neperformante (substandard, dubioase și compromise) în totalul creditelor a constituit 6,4%.

În opinia noastră, această fluctuație s-a înregistrat datorită implementării noilor reglementări ale Băncii Naționale a Moldovei cu privire la gestiunea riscurilor, precum și fortificării sistemelor de gestiune a riscurilor în cadrul băncilor comerciale în ultimii ani.

Din anul 2016 până în prezent băncile comerciale autohtone au depus eforturi pentru amplificarea procesului de creditare, ceea ce a condiționat formarea unui trend general de creștere a volumului anual al creditelor noi (Figura 7).

Astfel, în anul 2022 volumul creditelor bancare noi acordate a constituit 47638,0 milioane lei, fiind în creștere cu 2637,2 milioane lei (sau cu 5,9%) față de anul 2021. Ponderea principală în acest volum (52,3%) a fost deținută de creditele cu termenul de la 2 ani până la 5 ani, urmată de creditele cu termenul de la 1 an până la 2 ani (24,6%). Creditele noi acordate cu termenul peste 5 ani s-au regăsit cu o pondere de 12,3%, iar cele de la 6 luni până la 12 luni – 9,2%.

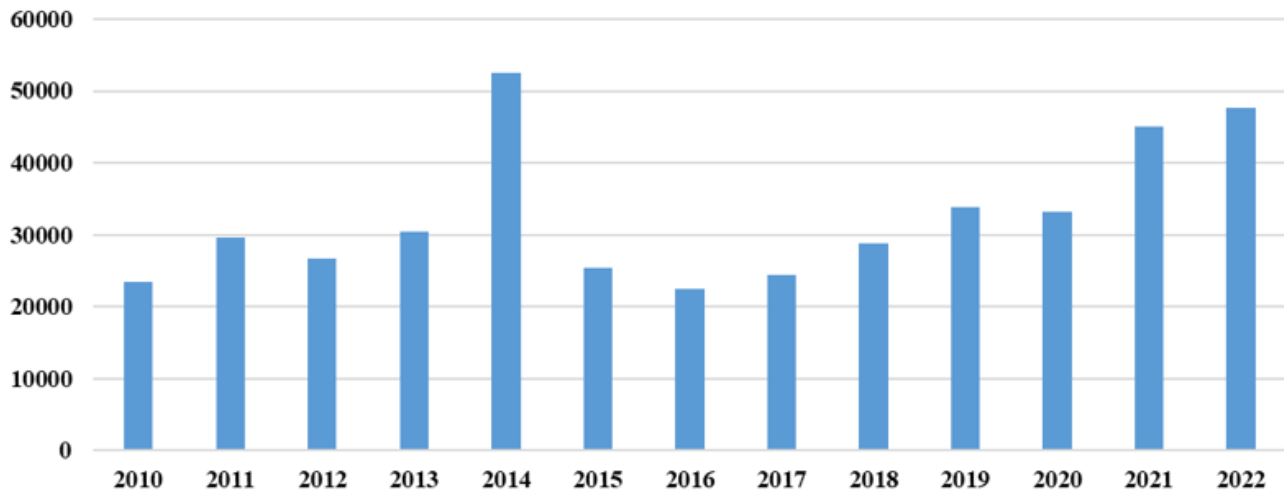
Dinamica modificărilor structurale și a ratelor dobânzilor la creditele noi acordate de băncile autohtone este prezentată în figurile 8 și 9.

Circa 63,1% din credite au fost acordate în monedă națională, 34,7% - în valută, iar 2,2% au fost atașate cursului valutar.

În perioada anilor 2000-2021 a avut loc reducerea substanțială a ratelor dobânzilor la creditele acordate.

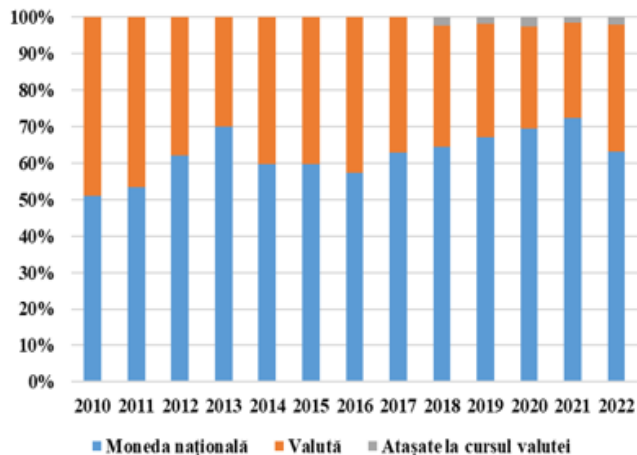
Astfel, ratele dobânzilor la creditele în monedă națională au scăzut, respectiv, de la 14,2% până la 7,4%, respectiv cu 6,8 p.p. Iar la cele în valută – de la 5,9% până la 4,0% sau cu 1,9%. În anul 2022 ratele dobânzilor la creditele în monedă națională s-au ridicat până la 11,7%, iar la cele în valută – până la 4,3%.

Figura 7. Dinamica volumului creditele noi acordate (milioane lei).

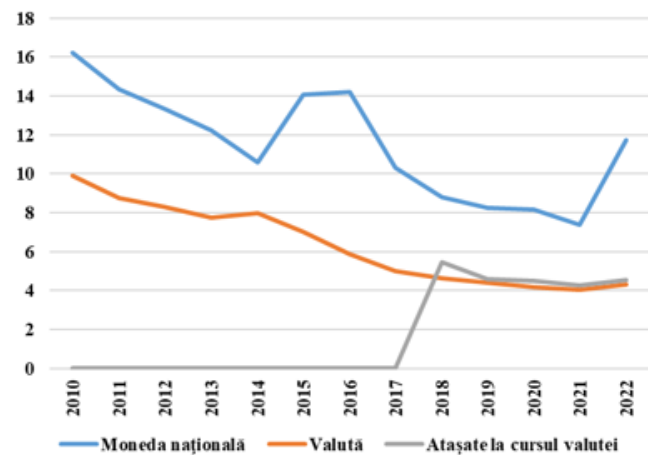
Sursa: [4].

Fig. 8. Dinamica volumului creditele noi acordate (milioane lei).

Sursa: [4].

Fig. 9. Dinamica ratelor dobânzilor la creditele noi acordate (%).

Sursa: [4].

În perioada anilor 2018-2022, băncile comerciale autohtone au întreprins un șir de măsuri în vederea dezvoltării produselor de creditare pentru diferite segmente ale pieței:

- Majorarea, treptată, a limitelor pentru creditarea fără gaj a persoanelor fizice și juridice.
- Amplificarea vânzărilor directe ale produselor de creditare, inclusiv prin oferte legate de recunoașterea fidelității clienților.
- Elaborarea ofertelor de creditare prin prestabilirea condițiilor de creditare.
- Sporirea flexibilității creditării agenților economici de către băncile comerciale.
- Simplificarea și accelerarea procedurile de examinare a cererilor de creditare, inclusiv prin implementarea tehnologiilor de deservire la distanță.

Drept factori importanți de stimulare a creditării bancare în Republica Moldova a fost declanșarea crizei de supra lichiditate în anul 2018 (până în prezent băncile autohtone au rate excesive de lichiditate), precum și începutul crizei pandemice în anul 2020.

În domeniul creditării băncile comerciale și-au orientat eforturile spre examinarea diferitor nișe specifice ale pieței.

Pe piața persoanelor fizice, în primul rând, a avut loc dezvoltarea ofertelor creditelor de consum. De exemplu, în perioada anilor 2020-2021 Moldova-Agroindbank a promovat un complex de credite „cu aromă de cafea”: creditele de consum „Espresso”, „Espresso Plus”, „Latte”. La fel, a avut loc o diferențiere a cardurilor de credit. Spre exemplu, Moldova-Agroindbank a oferit în mod separat cardurile Liber (pentru procurarea mărfurilor de la partenerii băncii respective cu plata în rate) și Gama (cu cashback). La fel, a fost diferențiată oferta de credite imobiliare, inclusiv fiind remarcată participarea băncilor comerciale în proiectul „Prima casă”.

Pe piața persoanelor juridice, băncile comerciale, pentru început au fost elaborate produse de creditare pentru diferite categorii de firme (de exemplu, microbusiness) și/sau anumite scopuri de afaceri (de exemplu, pentru panouri solare).

Unele bănci comerciale au diferențiat unele oferte de creditare pe ramurile economiei. Spre exemplu, Moldova-Agroindbank de câțiva ani a elaborat diferite oferte de creditare producătorilor agricoli. La fel, pot fi menționate ofertele de refinanțare a creditelor. De exemplu, Moldova-Agroindbank în ianuarie 2022 a propus agenților economici creditele „Refinanțare plus” pentru refinanțarea creditelor contractate la alte instituții financiare (de cel puțin 6 luni și deja 3 rate sunt achitate) și, totodată, acordarea unei sume suplimentare pentru proiectele noi în condiții specifice.

Unele produse de creditare ale băncilor au fost oferite în contextul finanțării bancare internaționale pentru afacerile din Republica Moldova. De exemplu, la moment Moldova-Agroindbank oferă 11 produse de creditare.

De asemenea, pot fi menționate creditele în cadrul Programului guvernamental de stimulare a investițiilor „373”, care prevede acordarea în sumă de la 15 milioane de lei sau echivalentul în valută străină, cu perioada maximă de grație de 3 ani, cu rata dobânzii de 7% în lei și 3% în valută [3].

Concluzii

Creditarea bancară din Republica Moldova este într-o fază importantă de dezvoltare. Trendul ascendent se referă atât la extinderea cantitativă, cât și transformările calitative importante. Totodată are loc sporirea volumului portofoliului de credite al băncilor comerciale, diversificarea ofertelor produselor creditare, precum și implementarea unor inovații aferente domeniului. Rolul de frunte în dezvoltarea activității de creditare aparține băncilor comerciale mari, care dețin o pondere importantă pe piață.

Referințe:

1. *Clasificarea portofoliului de credite pe ramuri*. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB12.xhtml>, (vizitat 30.06.2023).
2. NICHITCIN C., CAZAC I., *Rolul creditării în finanțarea investițiilor sectorului privat al Republicii Moldova*. http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/4638/1/Nicitcin_rolul.pdf (vizitat 03.07.2023).
3. *Program Guvernamental pentru susținerea antreprenorilor*. <https://373.gov.md/> (vizitat 05.07.2023).
4. *Ratele nominale medii ponderate ale dobânzilor și volumele creditelor noi acordate*. <https://bnm.md/bdi/pages/reports/dpmc/DPMC8.xhtml?id=0&lang=ro> (vizitat 04.07.2023).
5. *Raportul anual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2022*. <https://www.bnm.md/ro/content/raportul-anual-2022>, (vizitat 30.06.2023).
6. *Structura portofoliului de credite pe sectorul bancar al RM (pe tipuri de debitori)*. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB8.xhtml>, (vizitat 03.07.2023).
7. *Structura portofoliului de credite pe sectorul bancar al RM (pe monede)*. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB9.xhtml>, (vizitat 03.07.2023).
8. ȘESTACOVSCAIA Angela, STRECHI Maria, *Politica băncilor comerciale privind creditarea întreprinderilor în Republica Moldova*. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Politica%20bancilor%20comerciale%20privind%20creditarea%20intreprinderilor%20in%20RM.pdf, (vizitat 05.07.2023).

Date despre autori:

Marina IOVU-CARAUȘ, Colegiul Național de Comerț al Academiei de Studii Economice din Moldova.

E-mail: iovucarausmarina@gmail.com

ORCID: 0009-0008-7166-293X

Victoria LISNIC, Colegiul Național de Comerț al al Academiei de Studii Economice din Moldova.

E-mail: victorialisnic2018@gmail.com

ORCID: 0009-0008-1332-6567

Prezentat la 20.11.2023